

5. Сухоруков В. Н. Сроки использования свиноматок / В. Н. Сухоруков, Н. В. Пономарёв, А. И. Панченко // Зоотехния. – 1990. – № 7. – С. 68-69.

УДК 636.22/28

ОЦІНКА ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ КОРІВ СУМСЬКОГО ВНУТРІПОРОДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ ПОРОДИ

*Котенджи Г.П. - д. с.-г. н., професор,
Левченко І.В. - к. с.-г. н, доцент,
Сумський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Збільшення виробництва продукції тваринництва та зниження її собівартості залежить від відтворювальної здатності корів та тривалості використання їх у господарстві. Нормою плодючості великої рогатої худоби є щорічне одержання теляти від корови, що потребує чіткої селекційної роботи, створення належних умов утримання і годівлі тварин, кваліфікованого осіменіння, профілактики і лікування захворювань репродуктивних органів.

Необхідно нарощувати кількість корів за рахунок раціональної підготовки телиць, проводити штучне осіменіння самок спермою цінних племінних бугаїв. При цьому потрібно враховувати оптимальні показники відтворювальної здатності телиць і корів та домогтися ефективного їх використання.

Стан вивчення проблеми. Однією з головних ознак відбору корів-первісток молочних порід є їх продуктивність, технологічні та відтворювальні якості. Для створення масивів худоби молочного типу з високою запліднювальною здатністю використовують бугаїв-плідників кращих світових популяцій.

Сумський внутріпородний тип української чорно-рябої молочної породи затверджений у 2003 році. Частка спадковості голштинської породи знаходиться в межах 62,5-87,5 %. Новостворений тип добре пристосований до розведення в умовах лісостепу України. (1,2,3,4).

У зв'язку з цим актуальним є оцінка відтворювальних якостей корів-первісток залежно від лінійної належності.

Завдання і методика досліджень. Дослідження проведені шляхом науково-господарських дослідів, аналізу матеріалів первинного зоотехнічного і племінного обліку в умовах племзаводів та племрепродукторів в умовах лісостепу України.

Об'єктом досліджень були тварини сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи (СВПТ – 656 гол.).

Пристосованість тварин сумського типу до умов зони розведення – це комплекс таких змін в організмі, які забезпечують його існування, збереження цінних господарських ознак і здатність до відтворення потомства в умовах використання.

По кожній корові були враховані такі ознаки: співвідношення статей в потомстві новонародженого приплоду на 100 отелень Б:Т, %; оцінка перебігу отелень; частота народження близнят: ББ,ТТ,БТ на 100 отелень; кількість но-

вонароджених телят, які загинули протягом 1 міс. після народження на 100 гол., %. Ці показники визначались у корів в залежності від походження і лінійної належності.

Результати досліджень. Впровадження в практику молочного скотарства сучасних програм селекції ставить по-новому питання добору тварин за відтворювальною здатністю.

Застосування методу штучного запліднення корів і телиць дозволяє здійснювати добір бугаїв-плідників з добре вираженими ознаками плодючості у потомків.

Таблиця 1- Молочна продуктивність корів сумського внутрі-породного типу української чорно-рябої молочної породи, $M \pm m$

Стать при-плоду	n	Молочна продуктивність за 305 днів лактації					
		надій, кг		вміст жиру в молоці, %		кількість молочного жиру, кг	
		$M \pm m$	$C_v, \%$	$M \pm m$	$C_v, \%$	$M \pm m$	$C_v, \%$
Бугайці	341	3740 \pm 24,3***	14,9	3,82 \pm 0,004	2,2	142,9 \pm 0,87***	14,7
Телички	315	3510 \pm 26,5	15,3	3,81 \pm 0,005	2,5	134,1 \pm 0,91	15,1

Найплодючіші корови були, як правило, з високою живою масою 550-600 кг і мали в середньому висоту в холці до 140 см, косу довжину тулуба - 165 см. На молочну продуктивність корів-первісток впливає стать новонародженого приплоду (табл. 1).

Отримані результати досліджень показали різну продуктивність корів залежно від статі приплоду. Первістки сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи, що телились бугайцями мають перевагу над ровесницями, що телилися теличками на 230 кг молока (6,5%) та на 8,8 кг молочного жиру (6,6%) при статистично вірогідній різниці ($P > 0,999$).

Механізм отримання підвищеної молочної продуктивності тварин залежно від статі новонародженого приплоду, на нашу думку, можна пояснити тим, що в більшості випадків корови, які виношують бичків, мають дещо подовжену тривалість тільності. У свою чергу, це приводить до зміни обміну речовин, яка відображається на молочній продуктивності.

В останні роки зростає роль бугаїв-плідників у практичній селекції підвищення ефективності їх відбору та використання за репродуктивною функцією їх дочок.

В табл. 2 наведені дані характеристики відтворювальної здатності корів української бурої молочної породи залежно від походження.

Нами встановлено, що за співвідношенням статей у потомстві окремих бугаїв-плідників встановлені розбіжності. Так, у плідників Кума Сучп-47, Ехо Сучп-56, Фронт Сучп-51 народжувалось теличок від 55 до 58% на 100 отелень.

Деякі плідники мали співвідношення бичків і теличок на 100 отелень 50% на 50%. Це такий бугай-плідник Єнот Сучп-34.

Серед усіх оцінених бугаїв-плідників перебіг отелень їх дочок був легким та середнім, що не викликало ускладнень та травм статевих шляхів.

Таблиця 2 - Характеристика відтворювальної здатності корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи залежно від походження

Кличка, інв. № бугая	Чисельність дочок, гол.	Кількість статей у потомстві новонародженого приплоду на 100	Оцінка перебігу отелень: (легкі, середні, утруднені)	Частота народження близнят: ББ, ТТ, БТ на 100 отелень	Кількість народжених телят, які загинули протягом 1 міс. після народження на 100
Фронт Сучп-51	65	45:55	Легкі	2 ББ, 8 БТ	6
Гол Сучп-12	23	47:53	Легкі	1 ТТ, 2 БТ	9
Кум Сучп-47	30	42:58	Легкі	2 ТТ, 6 БТ	9
Рокот Сучп-106	21	49:51	Легкі	11 БТ	5
Беркут Сучп-88	34	51:49	Легкі	1 ББ, 2 ТТ, 4БТ	7
Єнот Сучп-34	29	50:50	Середні	1 ТТ, 9 БТ	10
Лаврик Сучп-20	30	48:52	Легкі	2 ТТ, 7 БТ	9
Дінар Сучп-71	24	52:48	Середні	9 БТ	6
Арарат Сучп-190	25	53:47	Середні	2 ББ, 3 БТ	8
Ехо Сучп-56	25	44:56	Легкі	1 ТТ, 1 ББ, 7БТ	7

Одним із показників підвищення плодючості корів є багатоплідні отелення. Нами встановлено, що близнюки частіше всього народжуються від матерів, які мають від 2 до 5 отелень. У цей період підвищується молочна продуктивність, спостерігається максимальна напруга фізіологічних та енергетичних ресурсів організму. Такі бугаї-плідники, як Лаврик Сучп-20, Дінар Сучп-71, Фронт Сучп-51, яких від 8 до 10 близнят на 100 отелень (табл. 2).

Таблиця 3 - Характеристика відтворювальної здатності корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи залежно від лінійної належності

Лінія	Кількість бугаїв-плідників в лінії, гол.	Співвідношення статей у потомстві новонародженого приплоду на 100 отелень Б:Т, %	Оцінка перебігу отелень: (легкі, середні, утруднені)	Частота народження близнят: ББ, ТТ, БТ на 100 отелень	Кількість новонароджених телят, які загинули протягом 1 міс. після народження на 100 отелень, гол. %
Метти 1392858	22	45:55	Легкі	2 ББ, 8 БТ	9
Астронавта 1458744	14	49:51	Легкі	2 ТТ, 1 ББ 7БТ	7
Монтфреча 1427381	17	51:49	Середні	1 ТТ, 1 ББ, 7БТ	9
Сітейшна Рс 267150	9	44:56	Легкі	1 ТТ, 9 БТ	8
Елейшна 1491007	7	50:50	Середні	2 ББ, 5 БТ	6
Мотвік Чіфтейна 95679	7	51:49	Середні	10 БТ	8
Сюпріма Ред 198998	6	44:56	Легкі	2 ТТ, 1 ББ, 4БТ	8
Айвенго 1189870	3	48:52	Легкі	1 ТТ, 3 ББ, 5 БТ	6

Певний інтерес представляють дані за співвідношенням статі у отеленнях близнятами. У відповідності із закономірностями менделевської спадковості теоретично очікуване співвідношення статей повинно бути: різностатевих близнят - 50% та одностатевих - по 25%. Фактично таке розподілення статі спостерігається не завжди. Про що свідчать і наші дослідження.

На жаль, кількість новонароджених телят, які загинули протягом одного місяця після народження, на 100 голів склала від 5 до 10%.

Аналіз відтворювальної здатності корів сумського типу залежно від лінійної належності свідчить, що за співвідношенням статей у більшості новонародженого приплоду на 100 отелень, перебігом отелень, частотою народження близнят та кількістю новонароджених телят, які загинули протягом одного місяця після народження, на 100 голів є суттєві розбіжності.

Таким чином, оцінка і добір бугаїв-плідників, дочки яких мають кращу відтворювальну здатність є ефективним методом селекції.

Однак, така ефективна селекція можлива лише на високому зоотехнічному фоні годівлі, утримання корів при дотриманні технології режиму осіменіння.

Ми зробили аналіз відтворювальної здатності корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи, уражених субклінічним маститом.

Таблиця 4 - Характеристика відтворювальної здатності корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи, уражених субклінічним маститом, n=36

Показник	Голів	%
Аборт	-	-
Мертвонароджені	2	5,5
Загибель новонароджених телят у перші місяці життя	1	2,7
Захворювання телят	4	11,1
Атрофія яєчників	2	5,5
Кисти, запалення яєчників	3	8,3
Атрофія часток вимені	5	13,8
Подовження сервіс-періоду у корів (більше 4 міс)	8	22,2
Ранній самозапуск	4	11,1
Кількість повторних осіменінь	5	13,8
Вибраковано корів	3	8,3

З аналізу таблиці 4 видно, що мастити несуть дуже негативний вплив на відтворювальну здатність корів та безпосередньо на сам приплід. Тому, в умовах молочних підприємств науково обґрунтованими та економічно вигідними можуть бути визнані тільки такі методи, які поряд з вирішенням задач механізації дозволять запобігти захворюванням корів маститами, звести до мінімуму безпліддя корів, підвищити їх племінну та молочну продуктивність.

Висновок. При вдосконаленні сумського внутріпородного типу української чорно-рябої, необхідна подальша робота по збільшенню генетичної стійкості корів до маститу, але вона кожного разу буде більш ефективною у корів з рівномірним розвитком часток вимені.

У подальшому буде зроблений аналіз впливу відтворювальної здатності на молочну продуктивність корів різних порід, яких розводять в умовах лісостепу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Котенджи Г.П. Шлях створення сумського типу української чорно-рябої молочної породи / Г.П. Котенджи, І.В. Левченко // - Суми, 2003. – С. 48-49.
2. Відтворювальні якості корів симентальської породи вітчизняної та зарубіжної селекції / Г.П. Котенджи, О.В. Свердліков, І.В. Левченко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. – Харків, 2009. – Вип.18. Ч.1. – Ч.1. – С.96-104.
3. Пабат В. Відтворна функція корів / В. Пабат, Д. Вінничук // Тваринництво України. – 2001. - № 1. – С.10-11.
4. Коваль Т. Відтворна здатність корів за спадковістю / Т. Коваль // Тваринництво України. – 2008. - № 3. – С.21-23.

УДК 636.32/38.082.14

СПАДКОВА ОБУМОВЛЕНІСТЬ І МІНЛИВІСТЬ СЕЛЕКЦІЙНИХ ОЗНАК ПОТОМСТВА ЗА ВПЛИВУ МАТЕРІВ

Микитюк В.В. – к. с.-г. н., Дніпропетровський ДАУ

Постановка проблеми. Ефективність селекційної роботи у вівчарстві полягає в удосконаленні тварин наявних порід, внутріпородних типів, заводських стад і передбачає застосування більш досконалих методів, що дозволяють визначити, яка частина загальної мінливості ознаки в стаді або групі тварин обумовлюється генетичним різноманіттям батьків. Для прискорення селекційного процесу вітчизняними селекціонерами обґрунтовані теоретичні засади нової теорії породоутворення. Це особливо актуально при консолідації новостворених типів сільськогосподарських тварин, коли внутріпопуляційне генетичне різноманіття може визначити подальшу долю популяції [1, 2, 3, 4].

Важливою складовою роботи з новоствореними типами сільськогосподарських тварин є підтримання їхньої структури, що має забезпечити певний ступінь консолідації поряд із генетичною пластичністю.

Стан вивчення проблеми. Організація системи ведення селекційного процесу при консолідації новостворених типів сільськогосподарських тварин неможлива без застосування всього комплексу генетико-статистичних параметрів, які визначають стан, результативність та подальший прогрес племінної роботи в активній частині популяції. Особливе місце тут відводиться широкому використанню дисперсійного аналізу, який надає можливість вірно обґрунтувати результати дослідів у тваринництві, а також виявити статистично вплив на мінливість ознаки, що вивчається, як кожного фактора окремо, так і сумарну їх дію. Зважаючи на це, вважали за необхідне визначити ступінь впливу матерів на якість нащадків, у даному випадку дочок, при взаємодії генотипу і середовища.